

eko projekt: ŽIRI ŽIVIM ZELENO!

NI NAM VSEENO ZA NAŠ PLANET

Ni nam vseeno za naše Žiri in naš planet Zemljo. Želimo, da tudi bodoči rodovi dihajo svež zrak in pijejo čisto vodo. V sklopu le-tega smo razmišljali in pisali o okolju za katerega je prav, da skrbimo in ga čuvamo.

Cilj projekta je mlade vpeljati v svet raziskovalnega eko novinarstva, jih osvestiti o tem, da lahko vplivajo na svoje okolje ter zbuditi njihovo radovednost.

Želja je, da bi udeleženci pridobljena znanja s pridom izkoristili. Ker gre pri tem projektu za opazovanje okolice in družbe, s čimer se razvija občutek razlikovanja med prav in narobe, razvije čut za pomen stanja okolja ter vsega živega v njem, ter krepi radovedno raziskovanje mladih, smo prepričani, da bo projekt dobro vplival nanje in vse sodelujoče.

Barbara Peternel

Danes vam bom povedala nekaj stvari na temo voda.

Bivši predsednik dr. Danilo Türk je bil v Ženevi izvoljen za predsednika Panela za vodo in mir. Panel je bil ustanovljen na podlagi pobude, ki jo je dala država Švica, pridružilo pa se ji je več drugih držav, med njimi tudi Slovenija.

Dejstvo je, da brez vode ne gre. Rabimo jo vsi ljudje, živali in rastline. Z vodo bi morali bolj varčevati.

Pomembni datumi povezani z vodo so:

- 2. februar - svetovni dan mokrišč

- 22. marec - svetovni dan voda

- 23. marec - svetovni meteorološki dan

- 22. april - svetovni dan Zemlje

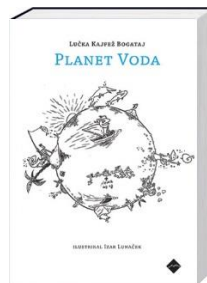
💧 15. maj - dan podnebnih sprememb

💧 5. junij - svetovni dan okolja

O vodi pišejo tudi knjige kot je na primer knjiga Planet Voda. Ta knjiga govori o vodi in o življenju, ki se je začelo v njej in se z njo nadaljuje.

Mar veste, da naš planet kličejo tudi MODRI PLANET? Ne? No, če ne veste, vam povem zakaj. Zemljo kličejo tudi Modri planet zato, ker jo več kot polovica obliva voda.

Rečem vam lahko še, da pazite na vodo, ker jo lahko kmalu zmanjka. 😊

Lara Bogataj, 6. a

Voda v Sloveniji

Voda je vsepovsod. Mnogokrat je to očem nevidno. Tako je tudi pri vodnih hlapih. Vodo potrebujemo vsi, ljudje, živali in rastline.

Najdemo jo v treh agregatnih stanjih - trdnem, tekočem in plinastem. Pri segrevanju se skrči, pri ohlajanju pa širi. Če je voda v stiku s srebrom, postane zdravilna. Tudi prvi organizmi so se razvili v vodi. Voda je omenjena na prvih straneh Biblije.

Voda gori na sobni temperaturi, vendar je to nevidno našim očem. Voda je tudi v bencinu. Večina mase možganov je voda. Sladke vode je na Zemlji le 0,5 %. Vodo pa tudi vse bolj onesnažujemo. V vodo mečemo plastične vrečke, žebelje, kovino, igrače in še marsikaj. Vodo, ki jo uporabljamo v gospodinjstvih in industriji moramo biološko in mehansko očistiti. To nam omogočajo čistilne naprave. Kraški vodonosniki imajo samočistilno sposobnost. Pitna voda je namenjena pitju, kuhanju, pripravi hrane, umivanju, pranju, čiščenju in še marsikje. Slovenija je z vodo zelo bogata država. Na leto pade približno 1567mm padavin. Ta voda napolni številne potoke, studence, reke, jezera, morje in podtalnice.

Pomembna je tudi za naše zelene Žiri. Vsak kraj, tudi Žiri potrebujejo vodo za preživetje. Če bi vode primanjkovalo, ne bi bilo življenja. Živali bi poginile, rastline ne bi mogle proizvajati kisika in posledično bi izumrli tudi ljudje.

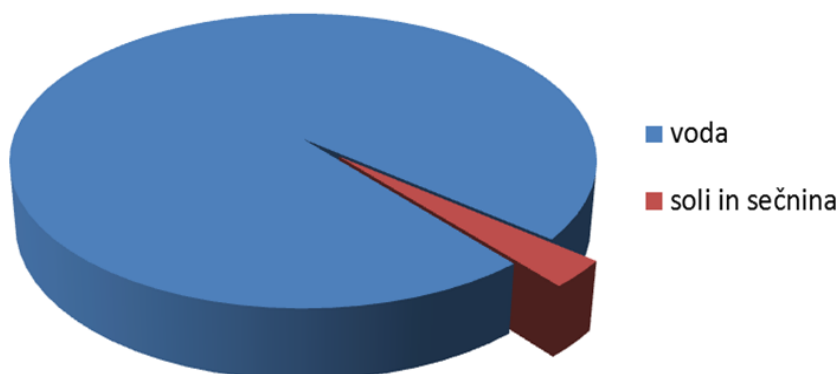
onesnaževanje reke

Eva Strel, 6. c

Varčujmo z vodo

Voda. Vir življenja in energije. Pomembna je v vsakodnevnem življenju ljudi, živali in rastlin, tako za življenjski prostor, kot tudi pijača. Je glavni sestavni del človekovega telesa, saj predstavlja kar 70 % le tega. Za nas je najpomembnejša pitna voda, kar je dandanes tudi eden glavnih problemov na svetu.

Sestava vode v našem telesu

Za pitno vodo se bori vedno več ljudi, saj je je vedno manj. Ljudje jo s svojim sebičnim načinom razmišljanja onesnažujemo na različne načine, kot so odlaganje odpadkov, gnojenje z naravi nevarnimi snovmi ...

Tu, v Sloveniji, smo lahko srečni, da nimamo težav s pomanjkanjem pitne vode in jo lahko pijemo kar iz pipe. Na mnogih koncih sveta, pa je voda že zelo onesnažena, in mora za namene uživanja čez mnogo prečiščevalnih postopkov. Ljudje kot skopuhi pa vodo koristijo tudi v namene zaslужka. Vodo ustekleničijo in jo prodajo. Kljub temu, da je tako voda dostopna več ljudem, pa na ta način pripomorejo k še večji onesnaženosti. Plastenke nemarneži odvržejo kar v naravo in na koncu pristanejo v rekah, morjih in jezerih. Tako škodujejo živim bitjem, ki so bila prej navajena na življenje v čistih vodah, sedaj pa se njihovo življenjsko okolje spreminja v odlagališče.

Rada bi delila še zgodbo, ki mi jo je povedala sestra. Njena prijateljica živi ob majhnem jezeru, ki je bilo včasih primerno za kopanje. Ima pa zelo nemarne sosede, ki staro pohištvo in odpadke mečejo kar vanj. Jezero je z leti postalo vse bolj onesnaženo, nevarno za kopanje in neprijetno na pogled. Prepričana sem, da to ni edini takšen primer na svetu, saj se ljudje premalo zavedamo naših dejanj in njihovih posledic.

Onesnaženje

Menim, da je moj odnos do vode dober, saj sama poskrbim, da je čim manj porabim po nepotrebem. Zavedam se pomanjkanja vode v nekaterih državah in zato bolj cenim vodo, ki jo imamo v Sloveniji.

Tia Justin, 6. c

Spoštuj vodo

Nekoč je živel deček po imenu David. Bil je prijazen in spoštljiv do stvari, živali, ljudi in narave.

Imel je prijateljico Mio in prijatelja Marka. Nekega dne so v šoli imeli predstavitev in pomen vode. Morali so narediti plakat. David, Mia in Mark bodo skupaj naredili predstavitev. Začeli so že po šoli. Za pomoč so pobrskali po internetu. Dobil so polno naslovov in zgodb. Kliknili so na naslov Zakaj moram varčevati z vodo. Prebrali so in pisalo je, da brez vode sploh ne bi bilo živali, ljudi in rastlin. Bili so hudi nase, da so se kdaj norčevali iz vode. Pisalo je tudi, da je vode ponekod zelo veliko, ponekod pa malo. Šele zdaj so spoznali, da imajo srečo, ker imajo vodo. Vse to so zapisali na plakat in tudi to, da smo ljudje sami krivi, da imamo onesnaženo vodo.

Ali je res?

Popoldan so se David, Mia in Mark odpravili s kolesom ob reki. Videli so nekega gospoda, kako je v reko vrgel več kosov kovine, plastike, kartona in stiropora. Same take reči, ki zelo onesnažujejo vodo. Hitro so zdrveli k njemu. Vprašali so ga, zakaj to dela. Odgovoril jim je, da zato, ker nima kam dati stvari. Niso se strinjali in mu rekli, da jih naj odpelje na odpad. Pritrdil je in odšel.

Niso mu ničesar rekli, a so si zapomnili številko na tablici avtomobila. Odšli so na policijo, povedali, kaj je gospod naredil in policaji so ga odšli iskat, otroci pa z njimi. Aretirali so ga in mu napisali za dva meseca kazni v zaporu. Policist se jim je zahvalil za obvestitev in predlagal, da naj priredijo akcijo, da bodo očistili vse reke in potočke v mestu.

Čistilna akcija

In res to so naredili. Zbralo se je več kot sto ljudi. Razdelili so se v skupine in odšli čistiti reke. Učiteljica je bila ponosna nanje.

Spodbudili so veliko mest za očiščenje rek. In vse to kar so otroci David, Mia in Mark doživeli, so tudi povedali na predstavitvi. To akcijo so imeli še veliko let. Mislim, da se tudi drugi ljudje morajo zavedati, da brez vode ni življenja in, da naj še naprej čistimo reke oz. poskrbimo, da jih ne bo potrebno čistiti, saj ne bodo onesnažene. Voda naše bogastvo. **BODITE PRIJAZNI Z VODO!!!!!!!!!!!!!!**

Sara Vehar, 6.c

Voda, ki bo splavala po vodi

Voda. Kaj si predstavljamo pod pojmom voda? V Slovarju slovenskega knjižnega jezika piše, da je voda prozorna tekočina brez barve, vonja in okusa. A kaj je voda lahko vsak posameznik razloži drugače. Voda je lahko užitek. Za gospodinje je lahko voda kuhanje, pranje, pomivanje in zalivanje. Najpomembnejše pa je, da je voda vir življenja. Brez nje ni življenja. Brez nje bi bila Zemlja tako prazna, da bi planeti okoli nje začeli jokati tako močno, da bi se razpočili od joka. Preprosto rečeno, če ne bi bilo vode ne bi bilo nas. Zato pa vsaka kaplja vode šteje, pa naj bo še tako majhna. Pitna voda predstavlja le še slab odstotek vode na vsem planetu. Onesnažena voda se širi in širi in zato je treba s pitno vodo treba zelo pridno varčevati.

Zdaj pa pridemo do vprašanja kako varčevati z vodo? Preprosto. Zmeraj paziš, da uporabiš čim manj pitne vode ali jo uporabiš samo toliko, kot je nujno potrebno. Z vodo lahko varčujemo že tako, da med umivanjem zob zapremo vodo ali da se tuširamo, ne kopamo in obstaja še mnogo drugih takih primerov. Torej, zdaj ko vemo, kako varčevati z vodo le pridno varčujte.

Na Zemlji je 3 % sladke vode in kar 97 % slane vode. Poznamo več je in manjše vode. Ločimo jih tudi na stoječe in tekoče vode. Tekoče so npr. reka, slap, potok. Stoječe pa so morje, luža, jezero ... Zelo zanimiva so mi presihajoča jezera. Ti pojavi so značilni za kraški svet. Jezera presahnejo v podzemlje, ob padavinah pa se spet napolnijo. Največje vode na svetu pa so oceani. Poznamo tri oceane in to so Tihi ocean, Indijski ocean in Atlantski ocean. V oceanih na Zemlji je približno 1,35 milijarde kubičnih kilometrov morske vode. Povprečna slanost oceanov je 35g soli na liter vode. Zvok se v vodi širi dlje kot v zraku, in sicer s hitrostjo okrog 1500 m na sekundo (torej več kot štirikrat hitreje).

Voda ima tri različna agregatna stanja: trdno, tekoče in plinasto. Trdno stanje vode je lahko led, zelo priljubljen pa mi je tudi sneg. V tekočem stanju so jezera, morja, oceani, reke ... V plinastem stanju pa so vodni hlapi. Primeri vode v plinastem stanju so tudi meglice, oblaki in ko je zunaj hladno se nam kadi iz ust. Imamo tudi prav posebna poimenovanja za prehode med agregatnimi stanji. Iz tekočega v plinasto stanje prehod imenujemo izhlapevanje, če to povzroči sončna toplota ali izparevanje, če vodo umetno segrevamo vodo. Iz plinastega v tekoče stanje prehod imenujemo kondenzacija ali utekočinjanje. Iz trdnega v tekoče stanje prehod imenujemo taljenje. Poznamo pa še en prehod, ki se pri vodi ne pojavi in imenujemo ga sublimacija. Ta prehod je iz trdnega v plinasto stanje in obratno. Voda je tudi najpogostejše topilo.

Glavni onesnaževalci vode so komunalne ter industrijske odpadne vode in kmetijstvo. Škodljive snovi v vodi so pesticidi, nitrati, škodljivi mikroorganizmi ter težke kovine (živo srebro, kadmij, svinec).

Upam, da ste o vodi izvedeli kaj več.

Sara Ferreira, 6. b

Intervju

Novinarka: Pozdravljeni v oddaji Modri svet. Danes bomo gostili prav posebnega gosta. Zaposlen je na uradu za vodo. Pozdravimo gospoda Kovačiča.

g. Kovačič: Dober dan.

Novinarka: Zdravo. Gospod Kovačič povejte nam, kaj Vam pomeni voda?

g. Kovačič: Voda je zame bogastvo in za vsakega bi morala biti. Brez nje ne bi mogli živeti.

Novinarka: Dobro. Kako je voda pomembna za naše okolje?

g. Kovačič: V ribniku je voda, v njem pa so ribe. Mi pijemo vodo, se z njo umivamo, z njo čistimo posodo, tla ... Tudi v morjih je voda, kjer se poleti namakamo. Skratka voda je za vse nas zelo zelo zelo pomembna.

Novinarka: Kaj bi bilo če bi vode primanjkovalo ali pa jo celo zmanjkalo?

g. Kovačič: Če bi je primanjkovalo, bi se morali manj umivati in skrbeti, da ne porabimo preveč vode. Če pa bi je zmanjkalo, bi si morali kupovati vodo v plastenkah ali pa bi hodili po vodo v kako bližnjo reko in jo potem doma prekuhati.

Novinarka: Kot smo slišali gospoda Kovačiča, je voda zelo pomembna. Hvala za Vaše besede in nasvidenje gospod Kovačič.

g. Kovačič: Nasvidenje.

Novinarka: Povprašali pa smo tudi prebivalce Žirov. Vprašali smo jih zakaj je voda pomembna za Žiri? Na vprašanje so nam odgovarjali osnovnošolci. Pa si pogledjmo, kako so odgovorili na vprašanje.

Novinar Gašper: Javljam se iz Osnovne Šole Žiri. Tukaj ob meni stojijo štirje učenci, ki bodo odgovorili na naše vprašanje.

Jaka: Brez vode ne bi bilo življenja na Zemlji.

Ana: Z vodo se umivamo, čistimo posodo ... če vode ne bi bilo, tega ne bi mogli opravljati.

Anja: Če bi vode zmanjkalo, bi v Žireh imeli slabo oskrbo z vodo.

Nik: V reki Sori se pretaka voda, kjer si poleti namakam noge. Če pa vode ne bi bilo, se nihče ne bi mogel namakati v reki Sori.

Novinar Gašper: To so bili učenci Osnovne Šole Žiri.

Novinarka: Slišali smo, da tudi mlajši vedo kaj vse je voda in kako pomembna za vse nas. To je bilo za danes vse. Imejte se lepo in tudi vi spoštujte to, da imate vodo in vam je ne primanjkuje.

Špela Potočnik, 6. c

Kaj se pod vodo skriva?

Vsi se sprašujejo kaj bi bilo, če bi vode zmanjkalo. Jaz vem, da bi bilo, če bi ostali brez vode, zelo grozno. Kajti brez vode ni življenja. Tako so vsaj pravili v šoli. To pa je tudi res. Saj, če vode ne bi bilo, bi bili vsi umazani, žejni, lačni ... Meni voda veliko pomeni. Rada se sprehajam ob potoku.

Voda pa ni pomembna samo za nas ljudi temveč tudi za rastline in živali. Rastline bi se posušile in odmrle živali pa bi poginile, če ne bi bilo vode.

Hja, pomembna pa je tudi za naše prelepe Žiri. Če bi vode primanjkovalo, ne bi bile več tako zelene.

Nekega julijskega večera sem ležala v postelji. Premagal me je spanec in kmalu sem padla v sen. Imela sem zelo zanimive sanje. Sprehajala sem se ob potoku. Videla sem, kako smeti plavajo v vodi. Odločila sem se, da jo počistim. Odšla sem domov, si obula škornje, vzela veliko vrečo za smeti in rokavice ter odšla nazaj k potoku. Ko sem prišla do potoka, sem v vodi zagledala luknjo. Izgledala je kot portal. Ko sem pristopila, me je kar posrkalo v portal. Znašla sem se v čudovitem podvodnem svetu. Bilo je zelo lepo. Čudila sem se, ker sem lahko pod vodo dihala. Mimo mene je pridvela kapljica. Malo sem jo povprašala o tem svetu. Kapljica mi je povedala vse o tem lepem svetu. Povedala pa mi je tudi, kako ji je ime. Ime ji je bilo Lili. Nato me je vprašala, kaj počnem in povedala sem ji svojo zgodbo. Po pripovedi je Lili postala žalostna. Vprašala sem jo, kaj je narobe. Razložila mi je, da se stražarji kraljestva že tedne bojujejo z neutrudljivimi smetmi, ki jih je vsak dan več. Te smeti se hočejo prebiti do kralja, ki je vir pitne vode. Nato sem postala žalostna tudi jaz, saj sem se šele takrat zavedala, kako ljudje ne škodujemo samo sebi temveč tudi drugim. Lili sem vprašala, kako jim lahko pomagam. Lili je po dolgem času molka rekla, da jim lahko pomagam v bitki. Premagane smeti pa bi lahko dala v vrečo. S tem predlogom sem se strinjala in se takoj odpravila v boj. Premagali smo vse smeti, jaz pa sem jih položila v vrečo in se poslovila od Lili. Kralj pa mi je v zahvalo podaril ovojnico. Rekel je, naj ovojnico odprem in po vsem mestu raznesem kar je v njej. Najprej sem odnesla vrečo za smeti v koš za smeti. Nato pa sem pogledala v ovojnico. V njej so bile grozne sike ljudi, ki so ostali brez vode. Takoj sem se lotila dela .

Ravno, ko sem končala sem, se prebudila iz sna. Pogledala sem skozi okno.

Ugotovila sem, da vse skupaj le niso bile sanje. Zunaj pred našo hišo, na cestni svetilki, je stala slika, ki je bila v kuverti. Takoj sem se oblekla in stekla k potoku. V njem ni plavala niti ena smet. Bil je čist kot solza. Pogledala sem v potok in v njem videla Lili ter ji pomahala.

Od takrat naprej je potok ostal še naprej tako čist in ljudje niso več metali smeti vanj.

Hana Grdadolnik, 6. b

Kako ohraniti Žiri zelene?

Žiri so bile vedno zelene. Kraj slovi po svojih čistih gozdovih in rekah. A s časom se bo zagotovo kaj spremenilo. Sprašujemo se ali bo sprememba pozitivna ali negativna. Upajmo, da pozitivna, a zato moramo še vseeno čuvati naravo. Nič odmetavanja odpadkov in nič nepotrebne vožnje z avtomobilom! Ne smemo dopustiti, da bi se kaj v naravi negativno spremenilo. Če se bo slučajno tako odvijalo, nimamo več pogojev za življenje. Zato le pozorno: udeležuj se čistilnih akcij, pelji se s kolesom če je mogoče, ne meci odpadkov na tla in v vodo ter ne povzročaj požarov in varčuj z energijo. Tako bomo naravo ohranili čisto in pripravljeno na nove rodove. Hvala za razumevanje!

Aljaž Trček, Anže Jereb, 6.a

Na OŠ Žiri poteka projekt Žiri živimo zeleno. Pri tem projektu nas ozaveščajo o skrbi za okolje, v katerem živimo. Naša naloga je, da razmislimo, kako bi čim bolj ekološko obvarovali naš planet. Sedaj vam bova najine zamisli delili z vami:

- odpadkov ne odlagamo v naravi,
- ločujemo odpadke,
- zmanjšajmo uporabo plastičnih vrečk,
- udeležujemo se čim več čistilnih akcij,
- namesto plastenk uporabljamo steklenice.

Nika, Ines, 7. razred

Kraj, kjer živim so Žiri. Obdajajo nas gozdovi, travniki in reke. Na naši šoli poteka projekt Žiri živimo zeleno, pri katerem nas učitelji seznanijo, kako ravnati z naravo. Udeležujemo se raznih čistilnih akcij, katerih namen je, da bi naravo ohranili čim bolj čisto. Ljudje se ne zavedamo, kako pomemben je naš odnos do narave in okolja, v katerem živimo saj, če narave ne bomo ohranjali čiste, ne živali, ne ljudje ne bomo srečni. Že to je veliko, če odpadke razvrščamo

in jih ne odlagamo v naravo, saj živali zaradi tega lahko poginejo. Zato ohranjamo naravo čisto in vsi bomo zadovoljni.

Tjaša Eniko, 7.b

Žiri bi ohranili zelene tako, da bi večkrat imeli čistilno akcijo, bi ločevali odpadke ter ne bi metali odpadkov v naravo. Če bi ljudje hodili peš ali s kolesom, bi Žiri dlje časa ostale zelene. Prav tako pri tem pomaga skupinski prevoz, avtobus, »trole«, vlaki. Pomagali bi tudi živalim in rastlinam. Tudi mi bi se bolje počutili, ker bi zrak bil manj onesnažen.

Špela Potočnik, Mirjam Tratnik, 6.a

Za smeti poskrbimo tako, da jih vržemo v smetnjak ne v naravo. Če se držimo tega, bodo Žiri čistejše. Gozdov ne smemo uničevati. V gozdu živijo živali, ki jih ne smemo plašiti in ne pobijati. Ne smemo hoditi čez travnike, sploh če je zraven pot. Čim manj vožnje z avtomobilom. Čim več hoje peš in vožnje s kolesom. Kar se da recikliramo. Doma imamo kompostnik, da se stvari, ki spadajo tja razgradijo v rodovitno zemljo. Kurimo okolju prijazna goriva. Upoštevajte vsa pravila in Žiri bodo čistejše.

Hana, Rebeka, 6. razred

Živim v Žireh. Okoli šole nas obdajata park in gozd. Zelo sem vesela, da živim v tem kraju, ki ima obilo travnikov, gozdov in rek. V šoli in pri raznih društvih enkrat na leto pripravimo čistilno akcijo in pomagamo naravi, je vedno bolj čista. A nekateri, ko imajo v rokah prazno embalažo, jo brez premišljene vržejo v naravo. Zato smo v OŠ Žiri pripravili projekt Žiri živim zeleno. Pri projektu sodelujemo učenci OŠ Žiri in ozaveščamo učence ter sovaščane, kako pomembno je, da je narava čista ter razmišljamo in se pogovarjamo, kako bi zmanjšali uporabo plastičnih stvari. Pomembno je, da ljudi ozaveščamo tudi o pravilih ločevanja odpadkov. Upam, da nam bo projekt čim bolj uspel, da bomo ozavestili čim več ljudi, da se bomo udeležili čim več akcij in ohranili čim lepšo naravo.

Larisa Režen, 7.b

Voda in ocvrt krompirček

Zakaj je voda pomembna? To vprašanje ima zelo veliko odgovorov in močno dvomim, da kdo pozna vse. Če bi hoteli vse razloge napisati in jih natisniti, bi šlo preveč papirja, kar ne bi bilo ekološko. Zagotovo pa lahko rečemo, da je voda pomembna iz več razlogov in pogosto se zgodi, da jo premalo cenimo, saj je poleg zraka eden pomembnejših razlogov za preživetje. V vodi se je začelo življenje, nudi nam pijačo, s pomočjo vode lahko dobimo nove jedi, z njo se čistimo, po njej se vozimo...

Kljub temu, da nas voda dobesedno razvaja, imamo do nje zelo slab odnos. Morda ne razumete, kaj mislim, toda če dobite ocvrt krompirček, ne boste ravno pomislili, da k njegovi izdelavi veliko pripomoreta voda in zrak.

Voda in zrak sta dajala rastlini ključno za njen obstoj, vodo so pili ljudje, ki so iz rastlin pridobivali olje, dihali so zrak, da so sploh nastali, pa je spet »kriva« voda. In mi ji za to nismo hvaležni! Stroj za peko ocvrtega krompirčka dela na elektriko, ki jo lahko pridobimo tudi s pomočjo premikajoče vode (reke) ali premikajočega se zraka (vetra), z vodo si bo (upajmo) roke umil tisti, ki vam bo krompirček postregel,... in še bi lahko naštevala.

Zagotovo poznate dokaj znan slogan 'Voda je bogastvo', kar pri veliko ljudeh pogosto slišimo. Pa to tudi mislijo? Se tega tudi držijo? Se držijo integritete, ki je ena od 8 krogov odličnosti?

Ljudje do vode nimamo spoštovanja. Premalokrat pomislimo, kaj bi bilo, če bi vode primanjkovalo ali je zmanjkalo. Vsi bi pomrli. Morda bi začeli vodo spoštovati, če bi izginila. Tako malo je pitne vode, tako nepošteno je razdeljena, mi (človeški prašiči) pa se vedemo, kot da nam je vseeno. Kaj pa ljudje, ki živijo tam, kjer je suša? Ki si vodo težko privoščijo? Nekdo tam daleč bo molil za požirek vode, ti pa jo boš na litre potratil v veliki banji. To ni prav, a vendar se dogaja in mi na to pomislimo premalokrat. V Žireh, kjer živim, si to težje predstavljam.

Se vam je kdaj zgodilo, da ste bili žalostni, ker niste mogli popiti kozarca vode? Mnogi bi na to odgovorili ne. Eni zato, ker se še ni zgodilo, da si vode ne bi mogli natočiti, eni pa zato, ker se jim voda zdi bedna in brez okusa. Jaz pa imam o tem popolnoma drugačen občutek, saj je voda moja najpogostejša pijača. Pravzaprav ne vem, zakaj pijem v veliki večini samo vodo. Morda zato, ker ne maram sokov? Ali zato, ker je tako hladna, osvežilna, okusna?

Veste, kdaj je svetovni dan vode? Če bi to vprašala koga mimoidočega, bi me najverjetneje pogledal, kot da se mi kolesca vrtijo v napačno smer. Še v to nisem prepričana, da ve zanj vsaj dvajsetina šolarjev naše šole. Če bi bil to dela prost dan, bi ga morda celo kdo cenil, tako pa je zelo veliki večini vseeno zanj. Četudi

skoraj nihče ne ve zanj, bom vseeno vsaj jaz vedela, da je to poseben dan. In nekoč bodo morda vzklikali: »Živel 22. 3. - svetovni dan vode!« Tudi svetovni dan Zemlje ni tako znan, a smo ga v šoli omenili. In če pomislim, da je bil glavni namen praznika opozoriti, da je voda nenadomestljiv naravni vir, ki omogoča življenje in razvoj živih organizmov.

Voda je pomembna tudi v kulturi, verstva jo prepoznavajo kot prinašalko življenja in ponovnega rojstva, pripisujejo ji uničujočo moč, umetnikom in ustvarjalcem daje navdih.

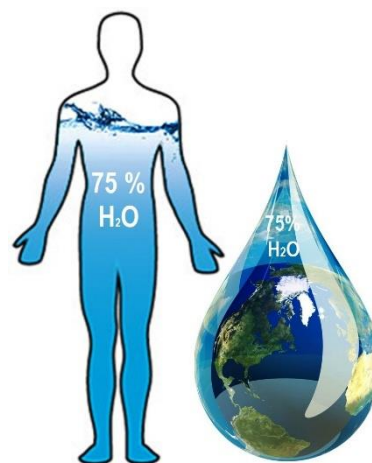
Meni voda pomeni veliko. Z njo se tuširam, umivam zobe, z deževnico izplakujem straniščno školjko, v njej živijo naše ribice, pije jo naša kača, z njo skuham čaj, prepustim se užitkom ob pitju hladne vode, si naredim limonado, s pomočjo vode ustvarjam z vodenimi barvicami, s pomočjo vode mami »čara« v kuhinji, dež zaliva naše jabolane, iz vode smo se razvili v milijonih letih in še in še.

Voda ima na nas zelo velik vpliv. Kot primer lahko predlagam padavine. Dež, poplave, snežni plazovi, megla, zdrsi na ledu in uničujoča toča (voda v drugem agregatnem stanju). Potem sta tu še plima in oseka. Voda je tudi v zraku, s pomočjo sonca v solinah iz vode dobimo sol. Ledeniki se bodo krčili, zaradi nalivov bodo poplave, grenlandski pokrov se krči, snega bo manj, debelina in obseg morskega arktičnega ledu se bosta zmanjšala... Potem je tu še ena skrb: obstaja možnost, da ostanemo brez pravice do vode v lastni državi.

Poleg tega onesnaženje vode vpliva na živali. Če je npr. zastrupljena voda, ki jo bo pila raca ali v kateri je plavala riba, se lahko preko nje, ko jo spečeno jemo, okužimo tudi mi. Pa tudi, če do tega ne bi prišlo, ni lepo, da je voda zastrupljena in da zaradi našega sebičnega obnašanja trpijo živali.

Komu ta »voda« sploh kaj pomeni? Meni in še nekaterim, ki jim ni vseeno. Poleg tega je pomembna za okolje. Živali jo pijejo, voda pomaga rastlinam preživeti, nato jih pojedjo živali ali pa jih pojemo ljudje. Če bomo uporabljali manj praškov, mehčalcev, čistil in drugih kemikalij, ki vodo močno onesnažijo, bomo zelo pomagali pri ohranjanju čiste vode. Zelo zanimivo je tudi to, da bi ljudje z zapiranjem vode med umivanjem zob v minuti privarčevali 18 litrov pitne vode. Poleg tega pa bi lahko nas (»inteligentne« ljudi) primerjali tudi z Zemljo, saj oboji vsebujemo tri četrtine vode. Voda je pomembna tudi za naše Zelene Žiri. Ker živim v Žireh, sem navajena svežega zraka, igre

zunaj. Ko se zjutraj peš odpravim v šolo, me zmoti, da avtomobili puščajo otroke pred vhodom, saj mi je od izpuhov slabo. Drugače se mi zdi, da so Žiri zelo čist kraj, kar mi je všeč. Morda zato, ker je mesto bolj majhno. Pa tudi za naravo skrbimo.

Ko sem na internetu gledala slike Londona, me je takoj zbadlo v oči, kako umazana je reka Temza. Takrat mi je »kapnilo«, kako čista je v našem mestecu reka Sora. Enkrat smo se v njej kopali, saj so uredili kopališče. Če pomislim na kopanje v reki, kot je Temza, me kar strese. Zato močno upam, da bo voda čez nekaj let še vedno taka ali pa še malo manj onesnažena. Ko se sprehajam po Ljubljani (kadar nas zanese tja) opazujem avtomobile, izložbe in vesplošno sivino. Takrat se šele zavem, da je v Žireh skoraj povsod zelenje: gozdovi, posamezno drevje, rože, vrtički, travniki... Upam, da ne bodo Žiri nikdar take, kot je Ljubljana.

Rebeka Cankar, 6. b

Voda je svoboda

Voda je najbolj uporabljana in s tega vidika najpomembnejša življenjska dobrina. Vse se začne in konča pri vodi. Kljub temu mnogi ugotavljajo, da je naš odnos do nje vse prej kot spoštljiv. Razloge za ta ironični pojav predstavljam v nadaljevanju.

80 % Zemljinega površja prekriva voda. Če bi vso vodo na Zemlji shranili v 100 steklenic, bi dobili 97 steklenic slane vode, 3 sladke vode (od tega 2 steklenici ledu iz ledenikov in ledenih gor) in v steklenici tekoče sladke vode le za prst pitne vode. Zaskrbljujoče? In kot da nenaklonjeno naravno stanje ni dovolj, z vodo ravnamo nadvse neodgovorno, kar je (oz. naj bi bilo) že splošno znano dejstvo.

V redu, boste rekli. Statistika nam ni naklonjena, pa vendar - saj vsak vidi, da je vode v izobilju! Saj živimo v Sloveniji, ne sredi Sahare! Pri tem se moram strinjati z vami, da je Slovenija zelo vodnata dežela in da pravo sušo poznajo le v redkih predelih. Vendar drugod po svetu kar 2,6 milijarde ljudi živi v pomanjkanju pitne vode, spori zaradi nje pa so vse pogostejši.

Največ slovenske vode se nahaja v podzemlju in ta je vir pitne vode za kar 97 % prebivalstva, zato je njena kakovost zelo pomembna. Ne poznam namreč človeka, ki bi si želel piti gnojnico, kar se lahko na Krasu zaradi poroznosti tal tudi

resnično zgodi. Največji onesnaževalci podzemne vode so tudi sicer, kot trdi L. K. Bogataj v knjigi Planet Voda, intenzivno kmetijstvo in neurejena kanalizacija. V vodo lahko zaidejo tudi nevarni ostanki zdravil in motilci hormonskega ravnovesja. Podzemne vode imajo počasen pretok in posledično manjšo samočistilno zmogljivost, zato so dovzетnejše za onesnaženje.

Na udaru pa so tudi površinske vode, čeprav je bilo njihovo stanje l. 2010 v povprečju ocenjeno kot dobro. Med najbolj onesnažene slovenske reke sodi tudi reka Sora. Res, čeprav bi Žirovci težko verjeli, da lahko pri nas še skoraj pitna Poljanska Sora kasneje postane tako onesnažena. A neodgovorno ravnanje ima posledice in kot vsi drugi jih bomo/jih že občutimo tudi mi.

Pa dobro, boste spet začeli. Saj razumemo, da je tudi pri nas nekaj vode »umazane«, vendar je je še vedno dovolj. Saj tista dva litra, ki ju popijem na dan, se bo pa že dalo dobiti. Tako ali tako pa imam raje sadne sokove.

Moram vam povedati, da ste se spet močno uštelili. Poglejmo primer, začenši z opisom vašega dneva:

Zjutraj se prebudite, odgrnete **rjuho** in vstanete. Odmajete se v kopalnico ter dan začnete z osvežilno **prho**. Dokončno zbudjeni odidete v kuhinjo na zajtrk: **kos kruha z rezino sira** ter, za dobro jutro, **skodelica kave**. Nase navlečete **kavbojke** in **bombažno majico**. Popijete kozarec **jabolčnega soka** in si **umijete zobe**. Že sedite v **avtomobilu** in hitite v službo. V pisarni brž prižgete **računalnik** in v tiskalnik vstavite **papir**. Za kosilo naročite **hamburger** in se odžejate s **plastenko vode**. Na poti domov se ustavite na bencinski črpalki in dotočite **gorivo**. Doma **prižgete luč** in začnete **kuhati večerjo**. Vmes odidete na **stranišče**. Ker niste ravno lačni, si pripravite **kos kruha s piščančjim mesom** in **paradižnikom** ter **skodelico mleka**. Nazadnje se utrujeni odpravite spat.

Vse poševno zapisane besede označujejo dejavnosti, pri katerih porabljamo vodo. Povprečen Slovenec tako dnevno porabi okrog 120 l vode. S tega vidika smo precej varčni, saj že pri petminutnem prhanju porabiš 140 l vode, pri kopanju celo do 250! Pa smo res? Pozabljammo namreč na t. i. virtualno vodo, ki večini sploh ni znana. Poglejte sedaj krepko zapisane besede - stvari, ki vsebujejo virtualno vodo. Celo mene preseneča dejstvo, da, upoštevajoč porabo pri proizvodnji hrane in drugih dobrin, dnevno porabimo čez 3000 l vode, povprečen Evropejec celo 4000! Poraba vode je v zadnjih 100 letih narasla kar za šestkrat in številke so skrb vzbujajoče.

Za lažjo predstavo si oglejte tabelo z dobrinami iz zgodbe:

Dobrina	Količina vode (l)
Bombažna rjuha	10000
Kos kruha	40
Rezina sira	50
Skodelica kave	140
Bombažne kavbojke	10000
Bombažna majica	2000
Kozarec jabolčnega soka	190
Avtomobil	500000
Računalnik	30000
List papirja	10
Hamburger	2400
Kg plastike	85000
Liter bencina	1000
Elektrika (iz premoga)	700-3000
Paradižnik	13
Liter mleka	1000
Kg piščančjega mesa	4000

Zdaj vidimo, zakaj je voda pomembna in problematična hkrati. Bomo sedaj cenili to dobrino? Tudi pri nas, v čistih in vodnatih, skorajda utopičnih Žireh, kjer lahko piješ iz praktično vsakega izvirkca? Morda. Pred desetletji je nepazljivost že oskrunila našo vodo. Na srečo je naša občina vedno bolj ekološko osveščena in je že storila nekaj za boljšo vodo.

Ko je naša občina prevzela upravo vodovoda od Loške komunale, so bile izgube v omrežju ogromne - za 650 m³ prodane vode so morali dnevno načrpati tudi 3000 m³ pitne vode. V letih 1996-2011 je občina veliko vlagala v obnovo vodovodnega omrežja in izgube občutno zmanjšala. Sedaj dnevno načrpamo manj kot 900 m³ vode.

Leta 2012 so obnovili čistilno napravo. Njeno delovanje so redno spremljali in ugotovili, da je ustrezna in učinkovita. Občina si je l. 2016 za cilj zadala okolje obremenjevati z največ 10 % maksimalno dovoljenih emisij.

Čistilna naprava leta 2014 (vir: www.ziri.si)

Še bolj spodbudna pa je novica, objavljena v Žirovskih stopinjah junija 2016 in povzeta po Dnevnikovi prilogi Objektiv. Glede na raziskavo imamo v Žireh najcenejšo pitno vodo v državi (uradno smo sicer na 2. mestu, vendar vodilna občina v ceni še ni obračunala kohezijskih projektov iz I. 2015). Deloma je to posledica obsežne obnove omrežja. Podatek je zelo spodbuden, sploh glede na majhnost omrežja in zahtevnost terena.

Kljub dobremu stanju se po mojem mnenju Žirovci, morda prav zaradi obilja pitne vode, ne zavedamo popolnoma pomena te dobrine. Da bi spremenili naš odnos do okolja, že od lanskega leta na naši šoli izvajamo projekt Žiri živimo zeleno, katerega cilj je prebuditi ekološko zavest že pri otrocih. Po mojem mnenju je to hvalevreden cilj in najboljši način, da rešimo planet pred ekološko katastrofo.

Vsaj poskusite storiti nekaj za našo prelepo, čudovito in ranljivo Zemljo. Naj bo naslednji slovenski projekt: SLOVENIJA ŽIVI ZELENO!

Nina Cankar, 9. a